

DİNİ GRUPLARDA KARİZMANIN TEMELLENDİRİLMESİ: GALİP KUŞÇUOĞLU ÖRNEĞİ*

İsmail Parlamış**

Öz

İnsanlık tarihindeki en önemli olgulardan biri olan din, toplumsal hayatta teorik, pratik ve sosyolojik ifade biçimleriyle tezahür etmektedir. Onun sosyolojik bakımdan ifade biçimi, dinî grup oluşturabilme özelliğinde görülebilmektedir. İslam dini bünyesi içinde alt gruplar olarak ortaya çıkan tarikatlar, önemli dinî gruplaşmalardır. İslam tasavvuf ve tarikat geleneğine bakıldığında, her tarikatın başında dinî bir liderin bulunduğu görülmektedir. Dinî liderlerin, bağlı oldukları ya da öncülük ettikleri tarikatların din anlayışları, ritüelleri ve takipçileri üzerinde, kişisel özellikleriyle de etkiler meydana getirdikleri bir hakikattir. Max Weber, dinî gruplarda görülen bu etkileme gücünü karizma kavramı ile ifade etmektedir. Tanrı vergisi istisnaî bir güç anlamına gelen karizmanın, İslam kaynaklı tarikatlarda, dinî liderlere atfedilen özelliklerle örtüştüğü düşünülmektedir. Bu bağlamda, Galibîlik tarikatının liderliğini yapmış olan Galip Kuşçuoğlu'nun karizmasını nasıl sağladığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu çalışma, din sosyolojisinde önemli bir kavram olan karizmaya güncel örnekler sunarak zenginleştirmesi bakımından önemlidir. Nitel yöntemin benimsendiği bu araştırmaya, kaynak taraması yapılarak başlanmıştır. Saha araştırması öncesinde tarikatın sohbet toplantılarına ait video kayıtları, web sitesi, kitapları ve tanıtım materyalleri incelenmiştir. Sonra, 2005 ve 2012 yıllarının belli zamanlarında, tarikatın merkezi olan dergâhın bulunduğu ve Galibî üyelerin yoğunlaştığı Ankara ili Mamak ilçesinde saha araştırması gerçekleştirilmiştir. Aynı zaman diliminde, elli üç kişi ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Galibîlik'in faaliyetleri ve ritüelleri katımlı gözlem yoluyla takip edilerek bilgi toplanmıştır. Elde edilen verilere göre, Kuşçuoğlu'nun karizmasının, İslam tasavvuf ve tarikat geleneğindeki silsile, keramet, bâtinî ilim, vesile ve rüya gibi unsurlarla temellendirildiği tespit edilmiştir

Anahtar Kelimeler: Din Sosyolojisi, Dinî Grup, Karizma, Karizmatik Lider, Galibîlik, Galip Kuşçuoğlu.

THE FOUNDATIONS OF CHARISMA IN RELIGIOUS GROUPS: THE CASE OF GALIP KUSCUOGLU

Abstract

Religion, one of the most important phenomena in the history of humanity, manifests itself in social life with theoretical, practical and sociological forms of expression. Its sociological expression can be seen in its ability to form a religious group. Tariqas that emerged as sub-groups within the body of the Islamic religion are among the important religious groupings. Looking at the Islamic tradition of Sufism and Tariqas, it

* Bu makale *Galibîlik'in Din Anlayışı (Mamak Örneği)* adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalı.

e-mail: ismailparlamis@gmail.com, **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0003-3233-7110>

Atıf/Citation: Parlamış, İsmail. "Dinî Gruplarda Karizmanın Temellendirilmesi: Galip Kuşçuoğlu Örneği". *BAİD* 15 (Haziran 2022), 33-58.

seems that a religious leader is at the head of each tariqa. It is a fact that religious leaders have effects on the religious understanding, rituals and followers of the tariqas they belong to or lead, with their personal characteristics. Max Weber expresses this power of influence seen in religious groups with the concept of charisma. It is thought that charisma, which means a God-given exceptional power, coincides with the characteristics attributed to religious leaders in Islamic Tariqas. In this context, it has been tried to reveal how Galip Kuşçuoğlu, who was the leader of the Galibity Tariqa, achieved his charisma. This study is important in terms of enriching it by presenting current examples of charisma, which is an important concept in the sociology of religion. This research, in which the qualitative method was adopted, started with a literature review. Before the field research, the sermon video recordings, website, books and promotional materials of the tariqa were examined. Afterwards, at certain times in 2005 and 2012, field research was carried out in the Mamak district of Ankara, where the dervish lodge, the center of the tariqa, is located and the Galibî members are concentrated. During the same time period, in-depth interviews were conducted with fifty-three people. Information was gathered by following the activities and rituals of Galibity through participant observation. According to the data obtained, it has been determined that Kuşçuoğlu's charisma is based on elements such as silsila, karâma, ilm el batin, wasila and dreams in the Islamic Sufism and Tariqa tradition.

Keywords: Sociology of Religion, Religious Group, Charisma, Charismatic Leader, Galibity, Galip Kuscuoglu.

Giriş

Pozitivist kuramların iddia ettiğinin aksine din, modern hayatta etkili olmaya devam etmektedir. Günümüzde din olgusu ve dinî oluşumlar canlılığını korumaktadırlar. Çeşitli dinî grupların varlıkları ve faaliyetleri bunun en önemli göstergelerindedir. Galibîlik tarikatı da Türkiye'de dinî grupların canlılığına dair verilebilecek örneklerden bir tanesidir. Tarikat, kendini Rûfâilîk olarak devam ettiren, 1993 yılının ağustos ayında, Galibîlik adıyla yeni bir kol olarak doğuşu¹, dine yönelik pozitivist iddiaların geçersizliğine bir cevap olması bakımından dikkat çekicidir.

Tarikatın sorumluluğu, 1968 yılında Kahramanmaraşlı Mustafa Yardımedici'nin vefatıyla birlikte Galip Kuşçuoğlu'na geçmiştir.² Karışıklığa sebebiyet vermemek için tarikatın Kuşçuoğlu liderliğindeki döneminin tümü Galibîlik olarak ifade edilmiştir. Galibîlik, Galip Kuşçuoğlu liderliğinde iken özellikle 1980 sonrası dönemde, ulusal ve uluslararası televizyon kanalları, gazete ve dergilere verdikleri röportajlar ve zikir törenleriyle kendini kamuoyuna aleni olarak göstermiştir. Bu tarikat, toplumsal hayatta özellikle gecekondü bölgelerdeki çeşitli yardım faaliyetleri ile ön plana çıkmıştır. Galibîlik, Galip

¹ Galip Kuşçuoğlu, "Galip Efendi'nin Sohbetleri (106 no'lu Bant Kaseti)", *Galip Kuşçuoğlu Özel Arşivi*, ts. Not: Bu materyal, Galip Kuşçuoğlu'nun bir sohbetinin bir bant kasetinde yer alan ses kayıdır.

² Üsâme Sert, *Galibi Piri Hasan Galib Kuşçuoğlu Hayatı Eserleri ve Fikirleri* (Bursa: Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Lisans Tezi, 2001), 32.

Kuşçuoğlu liderliğinde yaklaşık elli yıl boyunca faaliyetlerini sürdürmüştür. Kuşçuoğlu'nun liderliği süresince başta Ankara, Antalya, İstanbul olmak üzere hemen hemen Türkiye'nin her ilinde üye ve dergâh sayısını artırmıştır. Kuşçuoğlu, haftalık sohbetlerinde yurtdışında da üye ve dergâhlarının bulunduğu bahsetmiştir. 1919'da Çorum'da dünyaya gelen Kuşçuoğlu, 14 Aralık 2013'te vefat etmiştir. Sonrasında, Ankara'da Ali Yetkin Şekerci ve İstanbul'da Atif Uzunömeroğlu liderliğinde iki merkezli olarak tarikatın faaliyetleri devam etmiştir. Ancak, Ali Yetkin Şekerci'nin 2 Kasım 2020 tarihinde vefatıyla birlikte Galibîlik, faaliyetlerini Atif Uzunömeroğlu liderliğinde yeniden tek merkezli olarak sürdürmeye başlamıştır.³

Galibîlik tarikatı, dinî ve sosyal açılardan diğer tarikatlara nazaran farklılıklar barındırır da aslında yapısı ve işleyişi itibarıyla geleneksel bir tarikat formatındadır. Esasında Galibîlik de kendisini Kadirî-Rufaî gelenek içinde takdim etmektedir.⁴ Bu çerçevede geleneksel tarikatlarda olduğu gibi Galibîlik'te de günlük, haftalık, bireysel ve toplu olarak yapılan zikirler, sohbet toplantıları vb. ritüeller mevcuttur. Aynı zamanda bu tarikatta *sâlik*, *mürit*, *çavuş*, *nakib*, *nakeba*, *halife* gibi isimlerle anılan çeşitli derecelere sahip üyeler yer almaktadır. Ayrıca tarikatın başında *karizmatik bir lider* olarak *şeyh* bulunmaktadır. Galip Kuşçuoğlu, yaşamı boyunca karizmatik bir lider olarak Galibîlik tarikatının şeyhliğini sürdürmüştür. Şeyh, Galibîlik'te olduğu gibi İslam kaynaklı diğer tarikatlarda da dikkat çekici bir figürdür. Kendisinde dinî bir grup oluşturabilme gücü bulunan, itaat edilen, hemen hemen her konuda kendisine danışılan, şeyh adı verilen bu kimselerin karizması hangi dayanaklarla ve nasıl meşruiyet kazanmaktadır? İşte bu çalışma, bir dini grubun şeyhliğini yapmış olan Galip Kuşçuoğlu örneği ile dinî gruplarda karizmanın dayanaklarını betimsel olarak ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Selçuklu ve Osmanlı Devletlerinin kuruluşlarından itibaren Anadolu'da boy gösteren tasavvuf ve tarikat hareketleri⁵, 1925 yılında yasaklanmışlardır.⁶ Ancak bu yasaklamaya rağmen onlar, varlıklarını devam ettirmişlerdir. 1950'lerden itibaren canlanmaya başlayan, 1980 sonrasında ise kendilerini

³ Galibi Vakfı (GV), "Gâlibî Şeyhi Ali Efendi Vefat Etti" (Erişim 24 Mart 2022).

⁴ Kuşçuoğlu, "Galip Efendi'nin Sohbetleri (106 no'lu Bant Kaseti)".

⁵ Selçuk Eraydın, *Tasavvuf ve Tarikatlar* (İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1997), 299-308.

⁶ T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, "Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklar ile Birtakım Unvanların Men ve İlgasına Dair Kanun" (Erişim 28 Mart 2022).

aleni olarak gösteren tarikatlar ve dinî oluşumlar⁷, günümüzde de toplumsal hayatta önemli bir yer işgal etmektedirler. Bu anlamda dinî grupların devamlılığını sağlayan önemli bir unsur olduğu düşünülen karizmanın, Galip Kuşçuoğlu örneği üzerinden ortaya konulması, toplumun anlaşılmasında katkılar sunmaktadır. Bununla birlikte din sosyolojisi alanında önemli bir kavram olan karizmaya günümüzden örnekler sunarak literatüre de katkı sağlamaktadır.

1. Yöntem

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Çünkü, nitel araştırmada, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi zengin veri toplama teknikleri kullanılır. Bu araştırma türünde algıların ve olayların kendi bağlamında gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konması amaçlanır. Diğer bir deyişle nitel araştırma, kuramsal bir çerçeve içinde olguları buldukları ortama göre ele almayı ve anlamayı sağlamaktadır.⁸

Nitel yaklaşıma dayalı olarak gerçekleşen bu araştırmaya, Galibîlik ile ilgili kaynak taraması yapılarak başlanmıştır. Kuşçuoğlu'nun yazmış olduğu kitaplar ve sohbet cd'leri, tarikat üyelerinin yazmış olduğu kaynaklar ve Galibîlik'e üye olmayan kimselerin yazdığı kaynaklar, tarikata bağlı vakıflardan temin edilerek incelenmiştir. Tarikatla ilk temas 20 Ocak 2005 tarihinde gerçekleşmiştir. Tarikatın etkinlikleri, 2005 yılının ocak, şubat, haziran, temmuz aylarında ve 2012 yılının şubat, temmuz, ağustos aylarında katılımlı gözlem yoluyla takip edilmiştir. Aynı zaman dilimleri içinde elli üç Galibî üye ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Türkiye'nin tüm illerinde üyeleri bulunmakla beraber Galibîler yerleşim yeri olarak daha çok Ankara'nın Mamak ilçesinde yoğunlaştıklarından dolayı örneklem alanı Mamak olarak seçilmiştir. Bu ilçede üyelerin yoğunlaşmalarının bir sebebi, 1969 yılında Galip Kuşçuoğlu'nun Mamak Hüseyin Gazi semti Ekin Mahallesiindeki arsaları satın alması ve kendi gözetiminde müritlerin bu arsalarla ev yaparak yerleşmelerini sağlamasıdır. Diğer sebebi ise, Galibîler tarafından bu arsalar üzerine 1974-1979 yılları arasında Tevhit Camii'nin inşa

⁷ Ünver Günay – A. Vehbi Ecer, *Toplumsal Değişme, Tasavvuf, Tarikatlar ve Türkiye* (Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları, 1999), 221-266.

⁸ Ali Yıldırım – Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2018), 41.

edilmesi⁹ ve bu yapının tarikatın merkez dergâhı olmasıdır. Bununla birlikte müritlerin ve Kuşçuoğlu'nun anlatılarından anlaşıldığına göre Kuşçuoğlu'nun iş hayatının da Mamak ilçesi, Siteler semtinde geçmesi müritlerin bu ilçede artmasını sağlamıştır. Bu faktörler dikkate alınarak Mamak ilçesi, örneklem alanı olarak belirlenmiştir.

Araştırma ile elde edilen veriler, İslam tasavvuf ve tarikat geleneğindeki belli kavramlar altında gruplandırılmıştır. Böylece, Galibîlik tarikatında görülen örneklerle dinî gruplarda karizmanın temelleri açıklanması yoluna gidilmiştir.

2. Karizma Kavramı

Din, insanlık tarihi kadar eskiye dayanan bir olgudur¹⁰ ve dinler tarihinin sunduğu bilgilere göre tarih sahnesinde birçok dinin ortaya çıktığı görülmüştür.¹¹ Dinlerin doğuşunda din kurucularının bulunması göze çarpan hususlardandır. Kurucuları olması bakımından evrensel dinlere *müesses dinler* adı da verilmektedir. Buna göre Konfüçyüs, Buda, Hz. Musa, Hz. İsa ve Hz. Muhammed birer din kurucusu olarak ifade edilebilir.¹² Din kurucusunun *sırf dinî* olan ilk tecrübesi başlangıçta öznel bir gerçekliktir. Ancak önemli ve etkili olan bu tecrübenin nesnelleşmesi ile fertler arası bir görünüme bürünmesi ve dinî bir cemaat oluşturabilme özelliği potansiyel olarak da olsa mevcuttur.¹³ Nitekim sosyolojik bakımdan incelendiğinde din kurucusunun *sırf dinî* olan tecrübelerini çevrelerine açmasıyla ilk başta etraflarında küçük bir grubun yani *ilk cemaatin* kurulmuş olduğu görülmektedir. Bu ilk cemaat, tamamen din kurucusunun cemaat üyeleri üzerinde doğrudan ve *sırf dinî* tecrübesinden kaynaklanan bir cazibe aracılığıyla meydana getirdiği etki sonucunda var olmuştur.¹⁴ İşte dinî liderin taraftarları üzerinde kendi şahsiyeti aracılığıyla meydana getirdiği bu etkiyi dile getirmek için Max Weber, *karizma* kavramını kullanmaktadır.¹⁵ İncil'in Yunancasından alınarak türetilen karizma¹⁶, bir

⁹ İsa Yalçı, *Şeyh Galip Kuşçuoğlu'nun Hayatı ve Tasavvufî Görüşleri* (Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Lisans Tezi, 1997), 10.

¹⁰ Hans Freyer, *Din Sosyolojisi*, çev. Turgut Kalpsüz (Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1964), 31.

¹¹ bk. Günay Tümer – Abdurrahman Küçük, *Dinler Tarihi* (Ankara: Ocak Yayınları, 1997).

¹² Freyer, *Din Sosyolojisi*, 50.

¹³ Ünver Günay, *Din Sosyolojisi* (İstanbul: İnsan Yayınları, 3. Basım, 2000), 259.

¹⁴ Günay, *Din Sosyolojisi*, 259.

¹⁵ Max Weber, *Bürokrasi ve Otorite*, çev. H. Bahadır Akın (Ankara: Adres Yayınları, 2006), 82.

¹⁶ Joachim Wach, *Din Sosyolojisi* (İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1995), 409.

kimsenin olağanüstü niteliklerle donatılmış olması anlamına gelmektedir.¹⁷ Ancak Weber bu kavramı, genel bir anlamda kullanmakta ve bir kimsenin başkaları üzerinde etkili olan her türlü olağanüstü yeteneğini karizma ile ifade etmektedir.¹⁸ Bu durumda yerine göre bir devlet başkanı, bir siyasî lider ve askerî komutanın karizmatik gücünden bahsedilebilir.¹⁹

Wach'ın belirttiğine göre, Weber'in karizma konusu ile ilgili olarak ortaya koyduğu önemli katkılardan biri de bu kavramı *şahsi karizma* ve *fonksiyon karizması* olarak ikiye ayırmasıdır. Wach, bu iki tip karizma ayırımına değinirken, şahsi karizmanın dinin kaynağıyla ilgili olduğunu ve ilk dinî tecrübeyi yaşayanın şahsıyla ortaya çıktığını ifade eder. Fonksiyon karizmasının ise daha çok dinî grupların tarihsel süreci içinde sonradan önem kazandığını belirtir. Şahsi karizmada daha çok heyecan unsuru ve inananların toptan itaati görülürken fonksiyon karizmasında daha akli olma, sınırlı ve ölçülü bir itaat görülmektedir.²⁰ Buna göre, din kurucusunun yaşadığı ilk ortaya çıkış ve kuruluş dönemleri şahsi karizma ile ifade edilebilir. Dinin kuruluş dönemini takip eden, din kurucusunun vefatı ile birlikte inanç esasları, ibadetler, ayin ve törenlerin, kurucusunun hayatta iken veya vefatından sonra oluşan teşkilat esaslarının önem kazandığı dönemde ise fonksiyon karizmasının etkin olduğu söylenebilir.²¹

İslam dini bünyesi içerisinde alt gruplar halinde teşekkül eden tarikatlarla karizma kavramı çerçevesinden bakıldığında din kurucusuna benzer bir şekilde karizmatik lider olarak şeyhlerin olduğu görülmektedir. Şeyhlerin, silsile²²

¹⁷ Weber, *Bürokrasi ve Otorite*, 82; Max Weber, *Ekonomi ve Toplum I*, çev. Latif Boyacı (İstanbul: Yarın, 2012), 362; Max Weber, *Toplumsal ve Ekonomik Örgütlenme Kuramı*, çev. Özer Ozankaya (Ankara: İmge Kitabevi, 1995), 352; Sefer Yavuz, "Bir Karizmatik Otorite Örneği Olarak İmamet ve Mehdi Anlayışı: Türkiye Caferileri (İğdır Örneği)", *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/25 (Haziran 2014), 3.

¹⁸ Max Weber, *Sosyoloji Yazıları*, Çev. Talha Parla (İstanbul: İletişim Yayınları, 1998), 326; Kardeşin, "Karizmatik Bir Otorite Tipi Olarak Peygamberlik", *4. Uluslararası Sosyoloji ve Ekonomi Kongresi Tam Metin Kitabı*, ed. Mustafa Talas, 322-336 (Ankara: İksad Yayınevi, 2019), 324.

¹⁹ Freyer, *Din Sosyolojisi*, 51.

²⁰ Joachim Wach, *Din Sosyolojisi*, çev. Ünver Günay (İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1995), 410.

²¹ Günay, *Din Sosyolojisi*, 263-264; Niyazi Akyüz, *Dinin Örgütsel İklimi Dini Gruplar* (Ankara: Gündüz Yayıncılık, 2007), 76-77.

²² Süleyman Ateş, *İslam Tasavvufu*, (İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, Tarihsiz), 110-112; Fazlurrahman, *İslam*, çev. Mehmet Aydın (Ankara: Selçuk Yayınları, 1996), 218; Titus

yoluyla hem manen hem de kan bağı ile peygambere dayandırılması²³, kendilerine Allah'ın lütfettiği kerametlerin²⁴ atfedilmesi, batin bilgisine sahip olduklarına inanılması²⁵, onların ayrıcalıklı insanlar olarak görülmesini sağlamaktadır. Bu duruma tarikat mensuplarının gördüğü rüyalar²⁶ destek olmaktadır. Aynı zamanda şeyhlerin, Allah'a yönelmede vesile²⁷ olarak görülmesi onlara manevi açıdan üstünlük ve insanları etkileme gücü sağlamaktadır. Bunlarla birlikte şeyhlerin etrafında din kurucularının ilk cemaatine benzer bir şekilde müritlerden teşekkül eden bir ilk halka mevcuttur. İlk halka şeyhle yakın temas halindedir. Bundan başka şeyhi ara sıra ziyaret eden, diğer vakitlerde ise kendi iş ve meslekleri ile meşgul olan, çoğunlukla dergâhın gelirini temin eden daha geniş bir müritler topluluğu da bulunmaktadır.²⁸

3. Karizmatik Lider

Tarih sahnesine bakıldığında bazı insanların ön plana çıktıkları görülmektedir. Bu insanlar, toplum hayatında küçük gruplarda veyahut büyük bir milletin kaderinde önemli roller oynamışlardır. Onlar aynı zamanda birey ya da grup davranışlarını belli amaçlar doğrultusunda etkileme ve yönlendirme özelliklerine sahip kişiler olarak da karşımıza çıkmaktadırlar. İşte toplumda bu tür özelliklere sahip kişiler lider olarak nitelendirilmektedir.²⁹

Hangi alanda olursa olsun liderler insanlara ait ihtiyaç, beklenti, duygu ve inançlar konusunda hassasiyet göstermek durumundadırlar. Ayrıca onların dünyadaki değişimlere ayak uydurmada ve ortaya çıkan sorunları çözmeye topluma yol gösterici olmaları da gerekmektedir.³⁰ Bu anlamda toplumun siyaset, ordu, hukuk, din vs. birçok alanlarında liderler görmek mümkündür.

Buckhardt, *İslam Tasavvuf Doktrinine Giriş*, çev. Fahrettin Arslan (İstanbul: Ribat Yayınları, 1995), 16-17.

²³ Fulya Atacan, *Sosyal Değişme ve Tarikat Cerrahiler* (İstanbul: Hil Yayın, 1990), 70-72.

²⁴ Ateş, *İslam Tasavvufu*, 547.

²⁵ Ateş, *İslam Tasavvufu*, 551.

²⁶ H. Kâmil Yılmaz, *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2015), 316-318.

²⁷ Yılmaz, *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*, 325-326.

²⁸ Günay, *Din Sosyolojisi*, 279.

²⁹ İhsan Çapcıoğlu vd., "Karizmatik Otoriteden Yeni Liderlik Vizyonuna: Günümüz Liderlik Yaklaşımları", *BİDDER Sosyal Bilimler Dergisi* 1/1 (2010), 28.

³⁰ Çapcıoğlu vd., "Karizmatik Otoriteden Yeni Liderlik Vizyonuna: Günümüz Liderlik Yaklaşımları", 28.

Liderlik konusunda özellikle de dinî liderlik alanında, Max Weber literatüre önemli katkılar sağlamıştır. Weber, bu konuda otorite tiplerini, geleneksel, yasal ve karizmatik olarak üçe ayırmıştır.³¹ Geleneksel otorite, kişiseldir ve geçmişten intikal ederek sürer. Burada otoriteye adet olduğu için itaat edilir.³² Yasal otoritede ise otoritenin kaynağı hukuki kurallardır.³³ Weber'in belirttiği bir diğer otorite tipi de karizmatik otoritedir. Bu otorite tipinde itaatin kaynağı takipçileri tarafından olağanüstü yeteneklere sahip olduğu kabul edilen şahsın kişisel özellikleridir.³⁴

Karizmatik otorite ya da karizmatik liderlik kavramı, din kurucuları, peygamberler, rahipler vs. dinî liderlerin bir niteliği olarak görülmektedir. Weber'e göre bu liderler psikolojik, fiziksel, ekonomik, ahlaki açıdan olduğu gibi dinî açıdan da buhran dönemlerinin tabii önderleridirler. İnsanlar onların bedence ve ruhça herkesin sahip olamayacağı olağanüstü kabiliyetlerle donatıldığına inanırlar.³⁵

İlkel kabilelerin kabile başkanları, krallar ve gelişmiş topluluklardaki dinî liderler, topluluk veya halk tarafından onlarda mevcut olduğuna inanılan güç ve kabiliyetler aracılığıyla yani karizma ile dinî otoriteyi kullanırlar.³⁶ “Çoğunlukla dinî tecrübe ile ilgili otorite, bir hazırlanmaya veya mesleki formasyona değil, kişisel bir karizmaya (lütfu ilahinin vergisine) bağlıdır.” Bu tür karizmaya sahip olduğu kabul edilen kişi, kendisi ile ilişki halinde olduğu ruh veya tanrının ağzı olarak görülür. Bu noktada “karizmatik peygamberlik” ile “kişisel anormallik” çoğu zaman kesişirler. Ayrıca manevi, zihni, ahlaki büyük kabiliyetler, dinî liderin takipçileri tarafından saygı ve yücelik gösterilmesine katkı sağlayabilirler.³⁷

---

³¹ Weber, *Toplumsal ve Ekonomik Örgütlenme Kuramı*, 315-316; İhsan Çapcıoğlu vd., “Max Weber Sosyolojisinde Karizmatik Otorite ve Dini Liderlik”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* 14/2 (Ağustos 2010), 55.

³² Weber, *Toplumsal ve Ekonomik Örgütlenme Kuramı*, 331-332.

³³ Weber, *Toplumsal ve Ekonomik Örgütlenme Kuramı*, 317-321.

³⁴ Weber, *Toplumsal ve Ekonomik Örgütlenme Kuramı*, 352-358; Ruth A. Wallace - Alison Wolf, *Çağdaş Sosyoloji Kuramları*, çev. Leyla Elburuz - M. Rami Ayas (İzmir: Punto Yayıncılık, 2004), 87; Niyazi Akyüz, “Dinlerin Teşekkülünde Dini Liderlerin Karizması”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 41 (2000), 284.

³⁵ Weber, *Sosyoloji Yazıları*, 326; Çapcıoğlu, vd., “Max Weber Sosyolojisinde Karizmatik Otorite ve Dini Liderlik”, 59; Karaşahin, “Karizmatik Bir Otorite Tipi Olarak Peygamberlik”, 324.

³⁶ Wach, *Din Sosyolojisi*, 406-413.

³⁷ Wach, *Din Sosyolojisi*, 406-407.

Weber'in ifade ettiğine göre, karizmatik otorite bir bilgi veya beceri ile ilgili değildir. Karizmatik otoritede otoritenin kaynağı liderin şahsi olarak sahip olduğu saygınlık ve çekiciliktir. Liderin yönetimi altında bulunanlar da lidere kişisel bağlılık duygusu ile bağlıdırlar. Karizmatik otoriteyi hiçbir şey sınırlandırmaz ve onun iradesi yasadır. O, kural ve gelenek tanımayan bir otoritedir, ekonomik temellere de dayanmamaktadır. Ayrıca karizmatik lider asla reaksiyoner ve tutucu değildir. O, geçmişini yadsır ve yeni bir 'takdiri ilahi' için çağrıda bulunur.³⁸

Karizmatik lider, yoktan var edilen bir kimse, arabulucu, kurtarıcı gibi değişik şekillerde ortaya çıkabilir. Böylece, mucizeler ve hayal oyunları ile meşruluk kazandırılan tarihî bir kişilik, kurtarıcı seviyesine yükselebilir.³⁹ Karizmatik lider ulûhiyet ile birleşir ve bu birleşmeden doğan lütfu ilahiyi çevresine iletir ve yayar. O, ulûhiyetle birleştiği için takipçileri tarafından ermiş kişi yahut hayırlı bir şefaatçi olarak görülür. Tanrıların isteklerini tebliğ eden lider, takipçilerinin duygu ve düşüncelerini de tanrılara iletmekle de görevlidir. Ondan beklenen davranış, birey ve toplulukların gereksinimlerini, isteklerini ve sıkıntılarını ilahlar katına sunmasıdır.⁴⁰

Karizmatik lider, belli psikolojik işlevleri yerine getirir. Takipçilerine güven ve teselli duygusu, bir aitlik hissi verir. Bu bakımdan karizmatik ilişki lider ile taraftarlar arasında doyum sağlayan çift yönlü bir ilişkidir. Karizmatik lider, hâkim düzene karşı kitleleri hareket etmeye yöneltici bir nitelik taşır. Bu süreçte lider, kitlelerin kutsal sembollerini benimser. Ayrıca kültürel kahramanlarını överek onların duygu ve düşünceleri ile özdeşleşir. Bununla birlikte o, taraftarları arasında fert ve gruplara aracılık etmek yahut onları bütünleştirmek, mevcut hakikat ile taraftarların istekleri arasındaki ve hâlihazırdaki memnuniyetsizlik veren durumlar ile geleceğin daha iyi görünümüleri arasındaki farkları gidermek gibi faaliyetlerle de karizmatik liderlik rolünü gerçekleştirir.⁴¹

Buraya kadar ele alınan karizma ve karizmatik lider kavramlarının, kendini İslam kaynaklı olarak belirten tarikatların başında bulunan ve dinî literatürde

³⁸ Weber, *Bürokrasi ve Otorite*, 86-87; Çapcıoğlu vd., "Max Weber Sosyolojisinde Karizmatik Otorite ve Dini Liderlik", 62.

³⁹ Çapcıoğlu vd., "Max Weber Sosyolojisinde Karizmatik Otorite ve Dini Liderlik", 66.

⁴⁰ Wach, *Din Sosyolojisi*, 412.

⁴¹ Çapcıoğlu vd., "Max Weber Sosyolojisinde Karizmatik Otorite ve Dini Liderlik", 65-66.

kendilerine şeyh adı verilen dinî liderlerle uyumluluk arz ettiği söylenebilir. Zira İslam tasavvuf ve tarikatlar tarihinde dikkat çekici bir figür olan şeyh, bağlıları üzerinde büyük bir etkiye sahiptir.

4. Galibîlik Tarikatında Şeyhin Karizmasının Temellendirilmesi

4.1. Silsile

Hicrî ilk asırlarda hadis, fıkıh, tefsir gibi ilimlerde bir görüşü veya bir rivayeti sahabe vasıtasıyla Hz. Peygamber (sav)’e isnat etme geleneği ortaya çıkmıştır. Bu gelenek, sonraki yüzyıllarda tasavvufta da benimsenmiştir.⁴² Hatta tasavvufta bir şeyhin kendinden önceki şeyhten irşat yetkisi aldığını belirten icâzetnâmeler düzenlenmiştir.⁴³ İşte bu icâzetnâmelerde yer alan, kişiyi, şeyhinden Hz. Peygamber (sav)’e kadar ulaştıran üstatlar zincirine *silsile* adı verilmektedir. İslam tasavvuf tarihinde her bir tarikatın Peygamber’e kadar uzanan silsilesi vardır. Yılmaz’ın belirttiğine göre silsile, Allah’tan Hz. Peygamber vasıtasıyla gelen bir feyz olarak kabul edilmekte, aynı zamanda manevi bir neseple Hz. Peygambere ulaşmayı da ifade etmektedir.⁴⁴ Tasavvuf ve tarikat geleneğine göre silsile, bir şeyhin gerçekliğine⁴⁵ ve *Peygamber vârisi* olduğuna bir delil sayılmaktadır.⁴⁶ Bu bilgilere göre silsilenin, bir şeyhin müritlerince kabul edilmesinde önemli bir işleve sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Yaklaşık elli yıl boyunca Galibîlik tarikatının liderliğini yapan Kuşçuoğlu, bir silsilesinin olduğunu şu şekilde ifade etmektedir:

Bu abdi acize verilen icâzetin, silsile-i merâtib tanzimi ilahinin üçüncü rahmet basamağıdır... Birinci basamak Hz. Muhammed Mustafa (s.t.a.v.) Efendimiz, ikincisi ise... Efendimiz Ali bin Ebu Talip’ten tabiinin Efendisi el-Hasan el-Basri’den devam eden silsile-i merâtiptir. İcazetimdeki silsile-i merâtibi olduğu gibi yazarım amma ‘sahtekâr ve çıkarıcı din

⁴² Yılmaz, *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*, 320-321; Ateş, *İslam Tasavvufu*, 110-112; Fazlurrahman, *İslam*, 218; Buckhardt, *İslam Tasavvuf Doktrinine Giriş*, 16-17.

⁴³ Kadir Özköse, “Tarikatların Ortak Unsurları”, *Tasavvuf El Kitabı*, ed. Kadir Özköse (Ankara: Grafiker Yayınları, 2015), 224.

⁴⁴ Yılmaz, *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*, 320-321.

⁴⁵ Özköse, “Tarikatların Ortak Unsurları”, 224.

⁴⁶ Yaşar Nuri Öztürk, *Tasavvufun Ruhunu ve Tarikatlar* (İstanbul: Yeni Boyut, 2015), 93.

istismarcılarına yardımcı olurum korkusu' ile buraya kadar ifşa ediyorum yol büyüklerini...⁴⁷

Kuşçuoğlu'nun kendi icâzeti ve silsilesini ilan ettiği kısım ise şu şekildedir:

Seyyid Ali Sezai Kurtaran'ın Kadirî, Rufaî, Nakşî tarikatının izn-i icâzetleri vardır... Çorumlu Hacı Mustafa Anaç Efendi Hazretleri de yedi tarikten izn-i icâzet sahibi idi... Çorumlu Mustafa Anaç Efendi, üstadım ve kayınpederimdir. Teberrük olarak, oradan da icâzet lütfedildi. Esas olan bey'âtım, intisâbım Kahramanmaraşlı Hacı Mustafa Yardımedici'ye olup, o dergâhın halifesiyim...⁴⁸

Yukarıda yer alan açıklamalara göre Galibîlik'in silsilesi, Hz. Muhammed, Hz. Ali ve Hasan Basri'den başlar ve arada belirtilmeyen kısımdan sonra Ali Sezai Kurtaran, Mustafa Yardımedici ve Hacı Galip Hasan Kuşçuoğlu şeklinde son bulur. Bununla birlikte, Kuşçuoğlu'nun şeyhinin şeyhi olan Ali Sezai Efendi'nin, 1891'de Şakir Efendi'den Rufaî şeyhliği icâzeti, 1892'de şeyhi Darendeli Hacı Mehmet Efendi'den Nakşibendi şeyhliği icâzeti, 1893'te Urfalı şeyh Mustafa Efendi'nin halifesinden Nakşibendi şeyhliği icâzeti, 1896'da Kalalı İmam-ı Zade Hacı Osman Efendi'den Kadirî şeyhliği icâzeti ve son olarak da 1898'de Halep Nakibi Mehmet Ebül'hüda Efendi'den Rufaî şeyhliği icâzeti olmak üzere beş icâzet aldığı bilgisine ulaşılmıştır. Bu icâzetlerden ikisine vurgu yapılmaktadır: Birincisi, Ali Sezai Efendi yirmi dört yaşındayken Rufaî şeyhi Şakir Efendi'den icâzet alarak "Rufaî şeyhliği"nin onandığının ifade edilmesidir. İkincisi ise, onun, çok yoğun bir şekilde ders aldığı Kalalı İmam-ı Zâde Hacı Osman Efendi'den Kadirî silsilenin devamı olarak aldığı icâzetidir.⁴⁹ Galibîlik tarikatının Kadirî ve Rufaî gelenekten geldiği iddiasına dikkat edersek yukarıdaki bilgiler bize tarikatın silsilesinin Ali Sezai Kurtaran'dan Peygamber'e doğru nasıl uzandığı, Kadirî ve Rufaî kökenlerinin nereye dayandığı hakkında fikir verebilir.

Müritlerle yapılan görüşmelerden, Ali Sezai Kurtaran'ın tarikat açısından özel bir yeri olduğu anlaşılmaktadır. Onun, Millî Mücadelenin kahramanlarından biri olduğu, hatta TRT tarafından çekilen *Sahibini Arayan Madalya* filminde anlatıldığı vurgulanmaktadır. Müritlere göre, Kuşçuoğlu'nun şeyhi olan

⁴⁷ Galip Kuşçuoğlu, *Metafizik* (Antalya: H. Galip Hasan Kuşçuoğlu Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları, 1999), 275-276.

⁴⁸ Galip Kuşçuoğlu, *Muhtaç Olduğumuz Kardeşlik* (Ankara: H. Galip Hasan Kuşçuoğlu Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları, 1998), 95.

⁴⁹ Mehmet Davarcıoğlu, *Emir Abdül'celil Zade Ali Sezai (Kurtaran) Efendi'nin Hayatı ve Hizmetleri* (Ankara: Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Lisans Tezi, 2002), 8-11.

Mustafa Yardımedici, Ali Sezai Kurtaran gibi tanınmış, tarihî bir şahsiyetin halifesidir. Ayrıca Galip Efendi, Allah'a yakarışlar içinde bir mürşit arayışındayken, Yardımedici'nin Maraş'tan kalkıp Ankara'ya gelmiş olması rastgele bir olay değildir. Bununla birlikte Sert'in de belirttiği üzere, Yardımedici, kendi evlatları ve müritleri huzurunda Kuşçuoğlu'nu halifesi olarak ilan etmiş ve mührünü ona bırakmıştır.⁵⁰ Görüştüğümüz müritler, Peygamber (sav)'e ulaşan bir silsilenin kesinlikle mevcut olduğunu, bunu şeyhleri Galip Kuşçuoğlu'nun bildiğini, ama kendilerinin, tarikatın silsilesinin tamamını bilmediklerini ifade etmişlerdir. Galibî üyeler, tarikatın silsilesinin tamamını bilmeseler de Kuşçuoğlu'nun, "ırşada vazifeli" gerçek bir mürşit olduğunu kabul etmektedirler ve onu "veraseti nebi", "nedimi ilahi" gibi isimlerle vasıflandırmaktadırlar.

Silsile ile ilgili tarikatlarda görülen başka bir durum da şeyhin Peygamber'e kan bağıyla dayandırılmasıdır.⁵¹ Galibîlik'in lideri Kuşçuoğlu, yazmış olduğu kitapların arka kapağında yer alan özgeçmişinde, soyunun, Fatih Sultan Mehmet döneminde yaşamış olan Ali Kuşçu'ya dayandığını, seyyid ve şerif olduğunu belirtmektedir. Tarikat içinde Kuşçuoğlu'nun seyyid ve şerifliğini destekleyen ikinci bir dayanak noktası ise dervişlerin görmüş olduğu rüyalarıdır. Sohbet toplantılarının son bölümünde, Kuşçuoğlu'nun müsaadesiyle müritlerin, rüyalarını paylaştıkları görülmüştür. Kuşçuoğlu ve müritlerin belirttiğine göre bu rüyalar, yazılı hale getirilerek kaydedilmektedir. *Merhameti İlahiden Hikmeti İlahi Olan Asra Uyumlu Rahmet Damlaları* isimli kitapta geçen, bir müridin gördüğü rüyaya göre, Kuşçuoğlu'nun seyyid ve şerifliği şöyle tebliğ edilmiştir:

Tahminen 1983. Kalabalık bir yerde Resulullah (sav) Efendimiz konuşmaya başlıyor. Hitab çok tatlı bir ses. Herkes pür dikkat dinliyor. Peygamber Efendimiz bana ismen hitap ediyor: - Evladım Hacı Muhittin Efendi, iyi dinle! İleride sana lüzum edecek şeyhin, üstadın Hacı Galip Hasan Efendi, hem ana hem baba tarafından evlad-ı Resulullah'tır, dediler...⁵²

⁵⁰ Sert, *Galibi Piri Hasan Galib Kuşçuoğlu Hayatı Eserleri ve Fikirleri*, 32.

⁵¹ Atacan, *Sosyal Değişme ve Tarikat Cerrahiler*, 70-72.

⁵² Kuşçuoğlu, *Merhameti İlahiden*, 88. Rüyayı gören ve anlatan kişi Muhiddin Coşu.

Bu açıklamanın devamında Kuşçuoğlu, bunu sıkılarak da olsa bildirilmesi gereken emir olduğu için yazdığını ve vazifesinin “veraset-i Nebi” ve “nedim-i ilahi” olduğuna inanılması gerektiğini belirtmektedir.⁵³

Kuşçuoğlu'nun seyyid ve şerif olduğuna ilişkin rüyaların hem kitaplarda hem de müritler arasında paylaşılması, silsilenin varlığını desteklediği anlaşılmaktadır. Galibî üyelerin, tarikatın silsilesindeki iki şeyhin ismini, Ali Sezai Kurtaran ve Mustafa Yardımedici'yi, bilmeleri, Galip Kuşçuoğlu'nu şeyh olarak kabul etmeleri için yeterli olduğu görülmüştür.

4.2. Keramet

Keramet, tüm İslam ülkelerindeki tarikat cemaatlerinde şeyhin otoritesini meşrulaştırmada önemli bir unsurdur. Keramet, sâlih kimselerin elinde meydana gelen olağanüstü hallere denilmektedir. Eğer, olağanüstü hal peygamberden zuhur ederse *mucize* adını alır.⁵⁴ Fakat kendisinden olağanüstü hal meydana gelen kişi sâlih amel sahibi değilse bu duruma *istidrâc* denir.⁵⁵

Keramet, mutasavvıflar arasında *hayz-ı ricâl* olarak kabul edilmiştir. Hayz-ı ricâl, erkeklerin aybaşı hali anlamına gelmektedir. Sûfiler, keramet göstermeyi bir kadının aybaşı kanı gibi çirkin ve kaçınılması gereken bir durum olarak görmektedirler.⁵⁶ Tasavvufta keramet göstermek hoş karşılanmamasına rağmen veliliğin ispatı için şart sayılmaktadır.⁵⁷ Tasavvuf erbabı; zaruret durumunda, inançsızlara gerçeği ispat etmek ve müminlerin inançlarını şüpheden kurtarmak için kerametini gösterilebileceğine izin vermişlerdir.⁵⁸

Kuşçuoğlu, kerameti yukarıdaki tanımlamalara yakın bir şekilde ifade etmektedir. Ona göre, “maddede mânanın zuhuru” görülüyorsa meydana gelen olay, olayın gerçekleştiği şahsın taşıdığı sığata göre isimlendirilir. Peygamberden zuhur eden olağanüstü haller mucize, evliyaullahtan zuhur eden harikulade haller keramet, aynı kerametini değişik zamanlarda ve değişik kimselerde devamının görülmesi *burhan* olarak tanımlanmaktadır. Allah'a

⁵³ Kuşçuoğlu, *Merhameti İlahiden*, 88. Veraseti Nebi: Peygamber mirası anlamına gelmektedir. Nedimi ilahi: Allah dostu anlamına gelmektedir.

⁵⁴ Ateş, *İslam Tasavvufu*, 547.

⁵⁵ Süleyman Uludağ, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü* (İstanbul: Marifet Yayınları, 1995), 307.

⁵⁶ Cebecioğlu, “Hayzul Rical”, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü* (Ankara: Rehber Yayınları, 1997), 338-339.

⁵⁷ Yılmaz, *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*, 315.

⁵⁸ Selçuk Eraydın, *Tasavvuf ve Tarikatlar* (İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1997), 123-124.

inanmayan bazı kimselerde ortaya çıkan olağanüstü haller ise istidrâc olarak ifade edilmektedir. Bütün bu olağanüstü olayların kaynağı Allah'tır, çünkü Allah bir ayette “*Habibim sen atmadın illa ben attım*” buyurur ve bu yüzden kendisinde keramet zuhur eden kişinin kerameti şahsına mal etmesi ya da zuhuru görülen kerametın inkâr edilmesi küfürdür.⁵⁹

Kuşçuoğlu, kerameti *metafizik* olay olarak ifade etmektedir. Hayatında pek çok metafizik olayın zuhur ettiğini söylemektedir. Tarikat üyeleri ve Kuşçuoğlu tarafından önemli görülen metafizik olaylardan birisi, *mührü ilahi* olaydır. Olay, şu şekilde anlatılmaktadır:

Peygamber Efendimizin doğum gününde bayram ettiğimiz Mevlit Kandili günü 1999 senesi 24 Haziran'da bilgisayarda yazdıklarımı dosyalamak için printer'a yazdırıyordum. Altmışıncı sayfanın başında çift çizik çerçeve içerisinde -çerçeveler alışı geldiğimiz çerçeve cinsinden değil 12,5 cm boyunda, 12 mm eninde, sarı altın yıldızlı zemin üzerine kırmızı ve yeşil noktacılarla sayfanın kenarında, üstünde de yukarı kenardan sayfa nizamına ve düzenine uymayan, ekranın ve yazıcının dahil olmadan, ekranda dahi görünmeden, bir daha yazmak ve yazdırmamıza imkân olmayan, çeşitli renklerle bezenmiş, bazı yerlerine Kur'ân-ı Kerim'in nazil olduğu yazı kufi yazıya benzer, çıplak gözle zor görülen esmalarla ve mühürlerle bezenmiş bir logo belirmişti. İzahından teknolojinin ve akılcı dinin aciz kaldığı olay yüksek tahsil görmüş, mâna cilvelerine az çok aşına Mehmet Şen Efendi ve Tarık Küçükkalıpçı Efendilerin de huzurunda zuhur etmiş, Hazret-i Allah onları da şahit kılmıştı. O sayfa üzerine hiçbir cihazın dahil olmadan mührün gökten düşer gibi zuhuru o efendileri de hayretler içerisinde bırakmıştı. Her tarafı kufi yazılarla ve mühürler ile bezenmiş levha üzerine siyah Latince yazı ile akılcı ulemayı şoke edecek Latin yazısı ile bu abd-i acizin kimliğini ve icâzetini yazıyor: H. GALİP HASAN KUŞÇUOĞLU KADİRÎ, RUFAÎ, GALİBÎ MEŞAYİHI, MUTASAVVIF. Aynı mührü kitapta göstermeye çalışacağız. Nedenini araştır. Zevk alacağına, inancını muhafaza çerçevesi ile takviye edeceğine şüphem yok, inşaallah. Allah'ın varlığına birliğine inananlar için bu tecelliyat-ı ilahide çok çok ibretler ve hikmetler var. Lütfen, bu hikmet-i ilahiye aşına ol ve yaşa. Şunu iyi bil ki bu, Allah'ın aciz kulu, yaratılışım ve Rabb'ıma olan imanımın icabı Peygamber Efendimizin

⁵⁹ Kuşçuoğlu, *Muhtaç Olduğumuz Kardeşlik*, 110–111; *Metafizik*, 25–26, 69–70. Kuşçuoğlu'nun meâlen ifade ettiği âyet Enfal süresi 8/17. Âyet *Diyanet İşleri Başkanlığı Meâlinde* şöyle geçmektedir: “...Attığın zaman da sen atmadın, fakat Allah attı...”

tebliğ buyurduğu ahkâmın zerresine dahi itirazkar yaratılmadığım gibi, gene Rabbimin rahmet tecellisi, sahtekarlığa, düzenbazlığa, dini istismara hayatımın hiçbir safhasında yer yok. İtimat et. Zarar etmezsin. Amma verilen iradeni iyi kullan. Hazret-i Allah'ın rahmetiyle ihsan eylediği mührü ilahi inanıyorum ki, hem madde ehline, hem de na-ehil tarafından ezile gelen mâna ehline hakikati göstermekle ferahlatacaktır. Çünkü bu rahmet-i ilahi yalnız şahsıma münhasır olmayıp bütün insanlığa mahsus rahmettir... Susamış kişinin çeşmenin başında durmakla susuzluğu geçmeyeceği gibi, "bal, bal" demekle ağzın tatlanmayacağını bil. Benim aczimi değil, Hazret-i Allah'ın büyüklüğünü gör ve bil ki: Yemin ediyorum, abd-i acizin manevi vazifemi belirleyen mührü Hazreti Allah bastı...⁶⁰

Burada, Hz. Peygamber (sav)'in doğum gününde Kuşçuoğlu ve iki müridin şahitliğinde, yazıcıdan çıkan renkler, şekiller ve harfler Kur'ân-ı Kerîm yazısıyla ilişkilendirilmiş, böyle bir şeyin normalde imkânsız olduğu belirtilerek, bu olaya kutsallık ve olağanüstülük anlamı yüklenmiştir. Yazıcıdan çıkan şekil ve yazılar çok önemli görülmektedir. Önemine binaen, tarikata bağlı vakıf tarafından basılan kitapların ve yayınlanan diğer materyallerin üzerine işlenmektedir. Tarikat tarafından, Allah'ın, Kuşçuoğlu vasıtasıyla gerçekleştirdiği bir keramet olarak değerlendirilen mührü ilahi olayı, Kuşçuoğlu'nun evliya oluşuna ve Allah tarafından vazifelendirildiğine dair bir delil olarak nitelendirilmektedir. Müritler, bu olayı Kuşçuoğlu'nun bir şeyh ve üstat oluşuna Allah'ın kudret mührünü basması olarak görmektedirler.

Galip Kuşçuoğlu ve müritlerin, *ninalyum* (ithal edilen bir muşamba türü) olarak adlandırdığı bir hadise de keramet olarak değerlendirilmektedir. Bu olayda, şeyhin, sahip olduğu meslekte aldığı bir işten dolayı bu ithal muşambaya ihtiyacı vardır. O tarihlerde ithalat durdurulduğu için bu muşambayı bulmak imkânsızdır. Ancak bir güç, onu anlaşılmayacak bir şekilde ninalyum muşambası olan bir mefruşat mağazasına sürükler ve yine bir güç tarafından görevlendirilen bir kişi aynı mağazaya muşambayı getirmiştir. Muşambanın uzunluğu ise tam Kuşçuoğlu'nun ihtiyaç duyduğu kadardır. Burada imkânsız sayılan bir olayın, kendi isteği dışında bir yönlendirilme sonucunda gerçekleşmesine kutsallık anlamı yüklenmektedir.

---

⁶⁰ Kuşçuoğlu, *Metafizik*, 160–161.

Bir müridin anlattığına göre, bir derviş, rüyasında Kuşçuoğlu’nu görür. Rüyada dervişler, Efendilerini sormak için iş yerine gelmişlerdir. Halbuki Galip Efendi, o sırada öğle namazını Medine’de Peygamber (sav) ile birlikte kılmaktadır. Namazdan sonra Galip Efendi iş yerine doğru yürür, yanında ashâb-ı kiram ve sırtında Peygamber (sav)’in hırkası vardır. Dervişler, bu durumu hayranlıkla izlerler ve “Efendimiz faydalı bilgileri makamından vermek üzere geliyor” derler. Müritlere göre, görülen bu rüya bir manâ ifade etmektedir.

Galibîlikte, tekrar eden keramete burhan adı verildiğini yukarıda ifade etmiştik. Müritler ve Kuşçuoğlu’nun ifade ettiğine göre burhan, Ahmet er-Rufaî’den miras kalan bir uygulamadır. Burhan, tarikatın zikir törenlerinde gerçekleşen bir olaydır. Galibîler, doksanlı yılların sonlarına kadar zikir törenlerini, vücutlarına şiş sokarak icra etmişlerdir. Kuşçuoğlu ve müritlerin belirttiğine göre, burhan uygulamaları, bazı kimseler tarafından çarpıtılarak topluma yansıtılabileceği endişesiyle, suistimallerin önünü almak için terk edilmiştir. Şiş ile yapılan zikir törenlerine katılmış olan müritler, Kuşçuoğlu’nun, şişleri çıkarırken tükürüğü ile kanın durmasını sağladığını söylemişlerdir. Bu uygulamada, şiş sokulan yerden çok az bir miktar kan akmaktadır, birkaç gün içinde vücutta hiçbir iz kalmamaktadır. Bir müridin ifade ettiğine göre, burhan gerçekliği olan bir olaydır, onda sahtekarlık yoktur.

Kuşçuoğlu, mührü ilahi olayı ve metafizik olay olarak değerlendirdiği diğer kerametlerini sohbetlerinde ve kitaplarında güçlü bir şekilde ifade etmektedir. Müritler, mührü ilahi olayını, Kuşçuoğlu’nun şeyhliğinin Allah’ın kudret mührü ile onaylanması olarak kabul etmektedirler. Müritlerden birinin rüyasında, Kuşçuoğlu’nun Peygamber (sav)’in arkasında namaz kılması, sırtında Peygamber (sav)’in hırkasının olması, ashâb-ı kiramın ona refakat etmesi gibi olaylar Galibîler’e göre anlamı açık olaylardır. Buradan anlaşıldığına göre, Galibîler için bu olaylar, Kuşçuoğlu’nun şeyhliğinin Peygamber (sav) tarafından da onaylanması demektir. Ayrıca burhan adı verilen uygulama, bugün her ne kadar terkedilmiş olsa bile Galip Kuşçuoğlu’nun, zikir törenlerinde üyelerin şişlerini çıkarıp kanı durdurması ve vücutta iz kalmaması, müritlerin bizzat tecrübe ettikleri olaydır. Bu durum onların burhanı gerçek bir olay olarak görmelerini sağlamaktadır. Bununla birlikte, burhanın, Ahmet er-Rufaî gibi bir tarikat büyüğüne dayandırılması, Rufaî geleneğe atıf yapan bir tarikatın müritleri için etkili olmaktadır.

4.3. Bâtînî İlim

Şûfîlere göre iki ilim vardır: Belli bir çalışma yoluyla kazanılan akla ve nakle dayanan günlük yaşamı sürdürmede gerekli olan ilimler ki, bunlara *zâhirî ilim* denir. Bir de riyazet ve takva sonucu Allah'ın, kuluna ihsan edeceği *vehbî ilim* vardır ki buna da *bâtînî ilim* denir.⁶¹

Şeyhin kitaplarında ve sohbetlerinde ifade ettiğine göre peygamberlerin ve evliyaların ilmi aynı türdendir, okuma-yazma ile değil, Allah'ın tertip ettiği veraset yoluyla elde edilir.⁶² Kuşçuoğlu'na göre, peygamberlik süreci yeni bir peygamber gelmesi bakımından bitmiştir. Ancak, Allah bu süreci vazifeli kullarıyla devam ettirmektedir. Bunun için vazifeli olan kullar aranmalı ve onlara ulaşıncaya da tabi olunmalı, ilahi rahmeti onlarda arayıp sormalıdır. Yoksa, ilahi rahmet konusunda zâhirî ilme sahip kimselere kesinlikle danışılmamalıdır. Onlara danışmak, "kuyumcunun yapacağı süsleme işini demirciye götürmek gibidir".⁶³

Kuşçuoğlu'na göre, Kur'an'da bâtinî ilim, *ilmi ledün* olarak geçmektedir. İlmi ledün, Hızır (as) ile Hz. Musa (as)'nın yolculuklarını anlatan olayda görülmektedir. Örneğin, burada geçen bir olayda Hızır (as) çok küçük bir çocuğu öldürmüştür. Kuşçuoğlu, Hızır'ın (as) Allah'ın emri ve bilgisi dâhilinde hareket ettiğini, Hz. Musa (as)'nın ise o an zahiren ve akıl ile olayı değerlendirdiği için bu durumu hoş karşılamadığını ifade eder. Hızır (as) sonra olayın iç yüzünü Musa (as)'ya açıklar. Buna göre o çocuk çok dindar olan ailesine yakışmayacak bir hayata sahip olacağından dolayı Allah tarafından daha günahsız iken canı alınmıştır. Zahiren çirkin görünen bu olay iç yüzüne bakıldığında aslında güzeldir.

Kuşçuoğlu, batını ilim sahiplerini; *mâna ehli*, *erbâbı zikir* ve *ehli hâl* gibi kavramlarla ifade etmektedir. Ona göre dinde zahirî ilim sahipleri felsefeciler ve akademik din eğitimi görmüş kimselerdir. Bazı zahirî ilim sahiplerinin kelime oyunları ile insanların yanlış yönde etkilenebileceğini de söylemektedir.

Bir sohbet toplantısı bitiminde üç kişilik bir mürit grubuyla yaptığımız görüşmede Kuşçuoğlu'nun kitaplarda ve sohbetlerde sürekli aynı konuları işlemesinin nedenini sorduğumuzda "Sen onların mânasını anlayacaksın. Asıl

⁶¹ Ateş, *İslam Tasavvufu*, 551.

⁶² Kuşçuoğlu, *Muhtaç Olduğumuz Kardeşlik*, 61.

⁶³ Kuşçuoğlu, *Tasavvuf ve Zikrullah*, 93.

olan sözler ve kelimeler değil, mânadır” şeklinde bir yanıt aldık. Burada şeyhlerinin sohbet ve kitaplarındaki tekrarlar, bâtinî ilim ile ilişkilendirilmiştir. Bir diğer mürit ise benim şahsımda ilahiyatçı (zâhirî ilim sahibi) kimlikle şeyhin şahsında (bâtinî ilim sahibi) kişiliği kıyaslama yaparak “Kuşçuoğlu ve evliyadan olan kimselerin ilmi üstündür, sakın ola ki onunla görüşürken ilmini ölçmeye kalkışma! Zira, onların Allah vergisidir. Sen ne kadar ilim tahsil etsen de bu yolda gayret göstersen de onlar gibi olamazsın...” açıklamasında bulunmuştur.

Kuşçuoğlu, bâtinî (Allah vergisi) bir ilme sahip olduğunu müritlerinden S.Ç.’nin yaşadığı bir olayla şöyle anlatmaktadır:

Ankara’da Tevhit Camii’nde Galip Efendi’nin sohbeti anında manevi bir hal oldu. (Hal-i yakaza) Din benim. Sahibi benim. Şeyhinizden çıkan her harf, her kelime, her cümle, benim hitabımdır. O ağızdan gönüllerinize hitap ediyoruz. Gönüllerinizi açtık. İyi dinleyin! Zira bu anlattıklarımızdan imtihan edileceksiniz. Hüsrana uğrayanlardan olmayın. Kendinden başka ilah olmayan Rabbiniz, sahibi olduğu gerçekleri gönüllerinize anlatıyor. İyi anlayıp sahiplenin...⁶⁴

Müritler, bu ve benzeri rüyalara göre, Kuşçuoğlu’ndan çıkan cümleleri, kelimeleri hatta harfleri Allah vergisi olarak algılamaktadırlar. Bu yazının hemen altında da Kuşçuoğlu: “Bu hitâb-ı ilahilere şeytanidir, diyorsan mahkeme-i kübrâda açılacak davaya hazır ol” ikazını yapmaktadır.⁶⁵ O, bir müridin rüyasında gördüğünün kendisi hakkında doğru bir olay olduğunu onaylamakta, hatta inkârının yaptırımı sebep olacağını belirtmektedir. Dolayısıyla, Galip Kuşçuoğlu, kendi ifadelerinin ilahi kaynaklı yani Allah vergisi oluşunu beyan etmektedir. Bu durumda müritlerin şeyhe itaati kaçınılmaz bir durum olarak ortaya çıkmaktadır.

Tarikat üyeleri, şeyhlerinin anlattığı bir başka olayı da onun bâtin bilgisine delil olarak göstermektedirler. Şeyhin belirttiğine göre, 30 Ocak 1995 tarihinde sabah namazından sonra Mekke’de Peygamber tarafından “Ümmetim geçmiş zamana göre değil, yaşayacağı zamana göre hazırlansın” hadisinin duyurulması görevi, kendisine mâna âleminde bildirmiştir.⁶⁶

⁶⁴ Kuşçuoğlu, *Merhameti İlahiden*, 64. Rüyaı gören ve anlatan kişi Sedat Çelikkanat.

⁶⁵ Kuşçuoğlu, *Merhameti İlahiden*, 64.

⁶⁶ Kuşçuoğlu, *Merhameti İlahiden*, 220.

Kuşçuoğlu'nun bâtinî ilme dair beyanları, müritleri tarafından önemli olaylar olarak kabul edilmektedir. Galibî üyeler, birtakım manevi bilgilerin Kuşçuoğlu'na özel olarak verildiğine ve onun herhangi bir formel dinî eğitim ve öğretime tabi olmadan bâtinî yollarla bilgi sahibi olduğuna inanmaktadırlar. Tarikatın genel anlayışına göre, Kuşçuoğlu'nun bu bilgisi bâtinî (Allah vergisi) olduğundan diğer bilgi türlerine göre üstünlük taşımakta ve ilahi kaynaklı olduğu farz edilmektedir. Karizmatik liderliğin doğasında yer alan bu kişisel etkileme gücünden dolayı grup üyeleri tarafından grup liderinin bu bâtinî bilgisine de inanıp, itaat etmek gerektiği kabul edilmektedir. Bu da tarikatın şeyhine itaat ve boyun eğme anlamına gelmektedir. Müritler ve şeyhin kendisi bâtinî ilme sahip olma konusunda aynı fikre sahiptirler. Buna göre, tarikatın şeyhinin, ilahi mevhibelere açık hususi bir tabiatının olduğuna inanılması, şeyhin karizmasına katkıda bulunmaktadır.

4.4. Vesile

Vesile, bir şeyin gerçekleşmesi için vasıta, araç anlamına gelmektedir. Kuşçuoğlu'na göre, "Küllî şeyin sebabâ" (*her şeyin bir sebebi vardır*) sırrıyla kâinatta maddi ve manevi her şey bir sebebe bağlanmıştır. Mesela, Allah'a sadık bir kul olabilmek için namaz, oruç, hac, zekât, kurban vs. bütün ibadetler bir vesiledir. Aynı durum hayatın devam etmesi için yemekler, su, oksijen... vs. şeylerin vesile oluşunda da görülür. Yani sebepsiz hiçbir şey vaki olmamaktadır. Peygamberlerden sonra Allah'ın rahmetine ulaşmak için de mürşit vesiledir.⁶⁷ Bunun için bu vesileler aranmalıdır. Peygamberlerin mirasçısı olan mürşitler bulunmalı ve gerçekten mirasçı olan mürşitlere biat edilmelidir. Zira mürşide biat Peygambere biat anlamına gelmektedir. Peygambere biat etmek de Fetih suresinin 10. ayeti (...ve sana biat edenler Allah'a biat etmişlerdir. Allah'ın eli onların elinin üzerindedir...) çerçevesinde Allah'a biat etmek olarak değerlendirilir.⁶⁸ Araf suresinin 27. ayeti "*şüphesiz biz şeytanları inanmayanların evliyası kıldık...*" şeklinde tercüme edilerek, mensup

⁶⁷ Kuşçuoğlu, *Tasavvuf ve Zikrullah*, 185–186. Kuşçuoğlu'nun zikrettiği "külli şey'in sebeba" ifadesi Kehf suresi 84. âyette geçmektedir. *Diyanet İşleri Başkanlığı Meâl*inde âyetin tamamının anlamı şu şekildedir: "*Biz onu yeryüzünde kudret sahibi kıldık ve kendisine her konuda (amacına ulaşabileceği) bir yol verdik.*"

⁶⁸ Kuşçuoğlu, *Tasavvuf ve Zikrullah*, 84–85. Fetih suresi 10. ayetin *Diyanet İşleri Başkanlığı Meâl*indeki tercümesi: "*Sana biat edenler ancak Allah'a biat etmiş olurlar. Allah'ın eli onların ellerinin üzerindedir. Verdiği sözden dönen kendi aleyhine dönmüş olur. Allah'a verdiği sözü yerine getirene, Allah büyük bir mükâfat verecektir.*"

olduğu din içinden mürşit edinmeyenlerin rehberinin şeytan olacağı, şeyhi olmayanın şeyhi şeytandır anlayışı vurgulanarak, “rehbersiz bir menzile ulaşmanın imkânsız olduğu” ifade edilmektedir.⁶⁹

Galibîlik’e göre, kişilerin kendi imkânları ile emri ilahiye uygun yollara varması için Allah’ın rahmet eseri olarak peygamberlerden sonra o yolun mirasçıları ve devam ettiricileri olan mürşide baş vurmaları gerekli görülmektedir. Kuşçuoğlu da kendisinin gerçek bir mürşit olduğunu, Allah’a giden yollarda insanlar için bir vesile olduğunu ifade etmektedir.

Bir mürit, Allah’ın bu dünyada bir tertip ve tanzimi olduğunu ifade ederek Allah’ın veli kullarının işlevini şu şekilde izah etmiştir: Dünyada herhangi bir sanatı veya mesleği öğrenmek için bir üstat gereklidir. Aynı şekilde okullarda öğrencilerin eğitim ve öğretimi için nasıl ki bir öğretmene ihtiyaç varsa, Allah’ın rahmetine ulaşmak için insanların da Allah’ın veli kullarına ihtiyacı vardır. Müritler, özellikle zikirde esmanın artırılması gibi manevi konularda mürşidin gerekliliğini belirtmişlerdir.

4.5. Rüya

Galibî tarikatında rüyalar ayrı bir öneme sahiptir. Onlara göre, yirmi üç senelik vahiy süresinin altı ayı rüya ile gerçekleştiği için rüya, peygamberliğin kırk altıda biridir. Kuşçuoğlu, Kur’ân’da rüyadan bahsedildiği için inkârının küfür olduğunu belirtmektedir. Ancak, “avam rüya ile amel edemez” kaydı koyarak herhangi bir kimsenin rüyası için böyle bir bu durumun söz konusu olmadığını, ancak sâlih kimselerin rüyalarının önemli olduğunu belirtmektedir. Galibîlik tarikatına mensup üyeler tarafından görülmüş olan rüyalar özellikle *Metafizik*, *Metafizik-2* ve *Merhameti İlahiden Hikmeti İlahi Olan Asra Uyumlu Rahmet Damlaları* adlı kitaplarda ele alınmıştır. Bununla birlikte sohbet bitimlerimde de rüyaların anlatıldığı görülmüştür. Kitaplarda şeyhin ve müritlerin rüyaları anlatılmakta, aynı zamanda anlatılmayan, dosyalarda muhafaza edildiği belirtilen rüyalardan bahsedilmektedir.

Galibîlik tarikatının meşrulaştırılmasında rüyaların ne derece önemli olduğunu şu örnekler bize göstermektedir: Bir üyenin rüyasına göre Seyyid Abdulkadir Geylânî şöyle buyurmuştur: “İşte bunlar bizim Galip Efendinin dervişleri. Önce Kadirî, sonra Rufaî, şimdi ise Galibî olarak devam ediyorlar. Üçünü de güzel

⁶⁹ Kuşçuoğlu, *Muhtaç Olduğumuz Kardeşlik*, 57. Araf suresi 27. ayetin *Diyanet İşleri Başkanlığı Meâlindeki* tercümesi: “...şüphesiz biz şeytanları iman etmeyenlerin dostları kılmışızdır.”

götürüyorlar.” Bu rüya ile tarikatın geçmişten günümüze kadar olan süreçte Kadirî, Rufaî kökenlere sahip olduğu ve yeni bir kol olan Galibîlik ismiyle devam etmesi bir tarikat kurucusu Abdulkadir Geylânî tarafından takdir edilmiştir. Kadirî tarikatının kendisine dayandırıldığı Abdulkadir Geylânî'nin, Kadirî kökene sahip olduğunu kabul eden Galibîlik'i onaylaması tarikat açısından önemlidir.

Başka bir rüyaya göre *Tasavvuf ve Zikrullah* adlı kitap, Peygamber tarafından Kur'ân'ın hakiki tefsiri olarak övülmektedir. Kuşçuoğlu bu kitapta İslam, iman ve evliya kavramlarını içeren Kur'ân âyetlerine, tarikatın temel öğretileri çerçevesinde meâl vermekte ve tefsir etmektedir. Dolayısıyla tarikatın Kur'an ayetlerini temel alarak ortaya koyduğu öğretilerine Hz. Peygamberin onay vermesi rüya yoluyla desteklenmektedir.

Tarikatlarda önemli görülen, Peygambere kan bağıyla bağlanma anlamına gelen seyyid ve şerif olmak, Galibîlik'te üyelerin rüyaları ile desteklenmektedir. Bu anlamda Kuşçuoğlu'nun hem ana hem de baba tarafından soyunun peygambere dayandığı ve günümüzde Peygamber'in tek varisi olduğu bir rüya ile delillendirilmektedir. Kuşçuoğlu, tarikatlarda şeyhliğin Allah'ın belirlemesiyle gerçekleştiğini ifade etmektedir. Bir üyenin rüyasındaki ilahi hitaba göre Kuşçuoğlu'nun ilahi kaynaklı bir mürşit olduğu, iyi dinlenilmesi gerektiği hatta onun söylediği sözlerden dolayı Allah'ın sorgulayacağı anlatılmaktadır.

Galibîlik tarikatının insanlar için bir kurtarıcılık rolü olduğu da bir rüya ile anlatılmaktadır. Bu rüyaya göre Hz. Peygamber, Kuşçuoğlu ve Galibî üyeleri huzuruna çağırır. Onlara, denizden gemilerle tepelere çıkan insanları ve bu insanlara ok atıp öldüren düşmanları işaret eder, şöyle der: “Bunlara iyi bak Galip, bunları ancak sen kurtaracaksın. Senden başkası kurtaramaz... Yetki tamamıyla senin...”

Galibîlik'te yukarıda belirtilen örneklere baktığımızda rüyalar, Kuşçuoğlu'nun ve Galibîlik'in hem bir kurtuluş kapısı hem de icraatları Allah'ın, Peygamberin ve tarikat büyüklerinin övgüsünü ve takdirini kazanmış güvenilir bir tarikat olduğuna katkı sağlamaktadır.

Sonuç

Tarikatlar, toplumsal hayatta tezahür eden en önemli dinî gruplaşmalardandır. İslam dini bünyesinde ortaya çıkan bu tür dinî grupların, geçmişten günümüze kadar varlığını sürdürmesinde çeşitli faktörler söz konusudur. Bu faktörlerden biri de dinî liderlere atfedilen karizmatik özelliklerdir. Bu çalışma, Galip Kuşçuoğlu örneğinden hareketle dinî gruplarda karizmanın temellendirilmesi üzerine odaklanmıştır. Galibîlik'te, şeyhin karizmatik otoritesinin, İslam tasavvuf ve tarikat geleneğindeki silsile, keramet, bâtın bilgisi, vesile ve rüya gibi argümanlarla sağlandığı tespit edilmiştir. Tasavvuf ve tarikat literatürüne ait bu kavramların, tarikatın anlatıları ile karizmanın sağlanmasında işlevsel hale geldiği görülmüştür.

Kuşçuoğlu'nun hem icâzetnâmelerdeki üstatlar zinciri ile hem de ırsî olarak seyyid ve şeriflikle Peygamber (sav)'e dayandırılması, onu müritleri açısından ayrıcalıklı bir konuma yükseltmiştir. Şeyh, silsilesinin tamamını açıklamamış olmasına rağmen bu durum müritler açısından herhangi bir sorun teşkil etmemektedir. Zira Kuşçuoğlu'nun silsile sahibi şeyh olarak kabul edilmesinde Yardımedici ve Kurtaran'ın bilinmesi müritler için yeterli olduğu anlaşılmaktadır.

Kuşçuoğlu'nun, ayrıcalıklı konumu, metafizik olay diye adlandırılan kerametlerle de desteklemektedir. Onun mürşitlik vazifesi, mührü ilahi olayı ile Allah'ın onayını, müritlerin rüyalarındaki mânalarla da Peygamber (sav), ashâb-ı kiram ve tarikat büyüklerinin onayını almıştır. Ayrıca ninalyum olayında belirtildiği gibi Allah Kuşçuoğlu'na yardım ve ihsanlarda bulunmuştur.

Galibî üyelere göre Kuşçuoğlu, manevi açıdan rahmete erişmede Allah'la kul arasında aracılık rolüne sahiptir. Çünkü o, Allah tarafından vazifeli kılınan, yetki verilen kullardan biri, manevi bir kurtarıcıdır. Kuşçuoğlu, herhangi bir formel dinî eğitim almamıştır; ancak Kur'ân-ı Kerîm'de ilmi ledün olarak geçen ve peygamberlere sunulan ilim çizgisinde bâtın bilgisine sahiptir. O, Allah'ın insanlara seslendiği bir ağızdır.

Galibîlik tarikatına göre rüya, peygamberliğin altı aylık süreci bu yolla gerçekleştiğinden, peygamberliğin kırk altıda biridir ve önemlidir. Ancak sıradan kimselerin rüyalarına itibar edilemez. Galibîlikte rüyalar, şeyhin karizmasını destekleyen önemli bir unsurdur. Çünkü, silsile, keramet, bâtın

bilgisi ve şeyhin aracılık rolü müritlerin ve şeyhin gördüğü rüyalarla desteklenmektedir.

Üyelerin, silsile, keramet, bâtin bilgisi ve rüya gibi kavramlar çerçevesinde Galip Kuşçuoğlu'na atfettiği özellikler, karizma kavramı içinde yer almaktadır. Çünkü onlara göre Kuşçuoğlu'nun, mürşitlik vazifesi, bâtin bilgisi, vesile oluşu ve kerametleri Allah vergisidir. Hatta Allah onun adına izafeten bir tarikat kolunu lütfetmiştir. Ayrıca bu sayılan özellikler, herkese nasip olmadığından o istisnaî kullardandır.

Kuşçuoğlu'nun karizmasını temellendirmede kullanılan kavramlar, diğer tarikatların liderlerinin karizmatik özelliklerini ele alırken bir ölçüt olarak kullanılabilir. Çünkü tasavvuf ve tarikat literatüründeki bu kavramlar, tarikatların ortak unsurlarıdır.

Kaynakça

- Akyüz, Niyazi. "Dinlerin Teşekkülünde Dini Liderlerin Karizması". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 41, (2000), 275-291.
- Akyüz, Niyazi. *Dinin Örgütsel İklimi Dini Gruplar*. Ankara: Gündüz Yayıncılık, 2007.
- Atacan, Fulya. *Sosyal Değişme ve Tarikat Cerrahiler*. İstanbul: Hil Yayın, 1990.
- Ateş, Süleyman. *İslam Tasavvufu*. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, Tarihsiz.
- Buckhardt, Titus. *İslam Tasavvuf Doktrinine Giriş*. çev. Fahreddin Arslan. İstanbul: Ribat Yayınları, 1995.
- Cebecioğlu, Ethem. *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. Ankara: Rehber Yayınları, 1997.
- Çapcıoğlu, İhsan, vd. "Karizmatik Otoriteden Yeni Liderlik Vizyonuna: Günümüz Liderlik Yaklaşımları". *BİDDER Sosyal Bilimler Dergisi* 1/1 (2010), 27-48.
- Çapcıoğlu, İhsan, vd. "Max Weber Sosyolojisinde Karizmatik Otorite ve Dini Liderlik". *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* 14/2 (Ağustos 2010), 51-76.
- Davarcioğlu, Mehmet. *Emir Abdül'celil Zade Ali Sezai (Kurtaran) Efendi'nin Hayatı ve Hizmetleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Lisans Tezi, 2002.
- Eraydın, Selçuk. *Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1997.
- Fazlurrahman. *İslam*. çev. Mehmet Aydın. Ankara: Selçuk Yayınları, 1996.
- Freyer, Hans. *Din Sosyolojisi*. çev. Turgut Kalpsüz. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1964.
- Günay, Ünver. *Din Sosyolojisi*. İstanbul: İnsan Yayınları, 3. Basım, 2000.

Günay, Ünver – Ecer, A. Vehbi. *Toplumsal Değişme, Tasavvuf, Tarikatlar ve Türkiye*. Kayseri: Erciyes

Üniversitesi Yayınları, 1999.

GV, Galibi Vakfı, “Gâlibî Şeyhi Ali Efendi Vefat Etti”. Erişim 24 Mart 2022. <https://galibi.org.tr/>
Karaşahin, Hakkı. “Karizmatik Bir Otorite Tipi Olarak Peygamberlik”. 4. *Uluslararası Sosyoloji ve Ekonomi Kongresi Tam Metin Kitabı*. ed. Mustafa Talas. 322-336. Ankara: İksad Yayınevi, 2019.
Kur’an-ı Kerim Meâlî. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2002.

Kuşçuoğlu, Galip. “Galip Efendi’nin Sohbetleri (106 no’lu Bant Kaseti)”, *Galip Kuşçuoğlu Özel Arşivi*, ts.

Kuşçuoğlu, Galip. *Tasavvuf ve Zikrullah*. Basım Yeri Belirtilmemiş: H. Galip Hasan Kuşçuoğlu Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları, Tarihsiz.

Kuşçuoğlu, Galip. *Muhtaç Olduğumuz Kardeşlik*. Ankara: H. Galip Hasan Kuşçuoğlu Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları, 1998.

Kuşçuoğlu, Galip. *Metafizik*. Antalya: H. Galip Hasan Kuşçuoğlu Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları, 1999.

Kuşçuoğlu, Galip. *Merhamet-i İlahiden Hikmet-i İlahi Olan Asra Uyumlu Rahmet Damlamaları*. Antalya: H. Galip Hasan Kuşçuoğlu Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları, 2001.

Kuşçuoğlu, Galip. *Metafizik 2*. Antalya: H. Galip Hasan Kuşçuoğlu Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları, 2003.

Özköse, Kadir. “Tarikatların Ortak Unsurları”. *Tasavvuf El Kitabı*. ed. Kadir Özköse. 221-249. Ankara:

Grafiker Yayınları, 2015.

Öztürk, Yaşar Nuri. *Tasavvufun Ruhu ve Tarikatlar*. İstanbul: Yeni Boyut, 2015.

Sert, Üsâme. *Galibi Piri Hasan Galib Kuşçuoğlu Hayatı Eserleri ve Fikirleri*. Bursa: Uludağ Üniversitesi,

İlahiyat Fakültesi, Lisans Tezi, 2001.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. “Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklar ile Birtakım Unvanların Men ve İlgasına Dair Kanun”. Erişim 28 Mart 2022. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.677.pdf>

Tümer, Günay – Küçük, Abdurrahman. *Dinler Tarihi*. Ankara: Ocak Yayınları, 1997.

Uludağ, Süleyman. *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Marifet Yayınları, 1995.

Wach, Joachim. *Din Sosyolojisi*. çev. Ünver Günay. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1995.

- Wallace, Ruth A. - Wolf, Alison. *Çağdaş Sosyoloji Kuramları*. çev. Leyla Elburuz - M. Rami Ayas. İzmir: Punto Yayıncılık, 2004.
- Weber, Max. *Bürokrasi ve Otorite*. çev. H. Bahadır Akın. Ankara: Adres Yayınları, 2006.
- Weber, Max. *Ekonomi ve Toplum I*. çev. Latif Boyacı. İstanbul: Yarın, 2012.
- Weber, Max. *Sosyoloji Yazıları*. çev. Talha Parla. İstanbul: İletişim Yayınları, 1998.
- Weber, Max. *Toplumsal ve Ekonomik Örgütlenme Kuramı*. çev. Özer Ozankaya. Ankara: İmge Kitabevi, 1995.
- Yalçı, İsa. *Şeyh Galip Kuşçuoğlu'nun Hayatı ve Tasavvufî Görüşleri*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Lisans Tezi, 1997.
- Yavuz, Sefer. "Bir Karizmatik Otorite Örneği Olarak İmamet ve Mehdi Anlayışı: Türkiye Caferileri (İğdır Örneği)". *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/25 (Haziran 2014), 1-35.
<https://doi.org/10.14395/jdiv129>
- Yıldırım, Ali – Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2018.
- Yılmaz, H. Kâmil. *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2015.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı/ Contribution of Authors

Araştırma tek bir yazar tarafından yürütülmüştür.
The research was conducted by a single author.

*****

Çıkar Çatışması Beyanı / Conflict of Interest

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.
There is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.

*****

İntihal Politikası Beyanı / Plagiarism Policy

Bu makale iThenticate yazılımıyla taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.
This article has been scanned by iThenticate. No plagiarism was detected.

*****

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı / Scientific Research and Publication Ethics Statement

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.
In this study, the rules stated in the “Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive” were followed

*****